

Joanna Kończak
**ŚWIĘTUJEMY
CAŁY ROK!**
*36 świąt z różnych
stron świata*

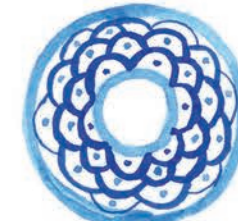
*Zilustrowała Ewa
Poklewska-Kozielto*

Nasza Księgarnia

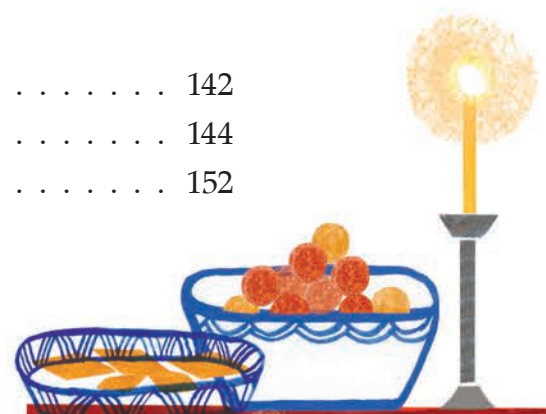
Spis treści

Wstęp	6
Nadejście nowego roku	
Sylwester i Nowy Rok	8
Nouruz	14
Chiński Nowy Rok	18
Songkran	26
Rosz Ha-Szana	30
Związane z naturą	
Dożynki	34
Święto Nowych Jamsów	38
Holi	40
Hanami	44
Noc Kupały	46
Święto Środka Jesieni	52
Szab-e Jalda	56
Ważne święta religijne	
Boże Narodzenie	58
Chanuka	68
Święto Jordanu	72
Diwali	76
Ramadan i Eid al-Fitr	80
Wesak	86
Durgapudża	90

Eid al-Adha	96
Wielkanoc	98
Karnawały	
Busójárs i inni karnawałowi przebierańcy	108
Karnawał w Wenecji	114
Oruro	118
Purim	122
Dla zmarłych	
Wszystkich Świętych i Zaduszki	126
Halloween	130
Día de Los Muertos	132
O-bon	138
Na pamiątkę osób i ważnych wydarzeń	
Dzień Świętej Łucji	142
Wydarzenia historyczne	144
Dzień Świętego Patryka	152
Specjalne okazje	
Kodomo no Hi	154
Dzień Dziękczynienia	160
Pesach	162
Święto Smoczyc Łodzi	168

Sylwester i Nowy Rok

W noc z 31 grudnia na 1 stycznia żegnamy stary rok i wchodzimy w nowy. Dla wielu osób to szczególnie wieczór, który należy uczcić wyśmienitą zabawą.

W licznych miejscach na świecie odbywają się huczne bale, prywatki czy imprezy plenerowe. Ludzie gromadzą się na miejskich placach czy plażach, tańczą, wnoszą toasty i oczekują wybuchu północy wyznaczającej koniec poprzedniego, a początek kolejnego roku. Wtedy strzelają korki szampana, niebo rozświetlają fajerwerki (albo pokazy laserowe, bo coraz częściej zwraca się uwagę na dobro zwierząt, które niepokoją się wybuchami), a ludzie składają sobie życzenia. To czas podejmowania nowych postanowień.

Północ przychodzi w różnych momentach – zależy, w jakim zakątku globu mieszkamy. Najwcześniej Nowy Rok witają mieszkańcy Kiribati oraz wysp Samoa i Tonga. W Polsce nadal wtedy śpimy. A na samym końcu świętowanie czeka mieszkańców Hawajów.

Święto Nowych Jamsów

Świętowanie może też dotyczyć nie ogółu zbiorów, ale jednej konkretnej uprawy. Tak jest w przypadku jamsu, nazywanego też pochrzynem. To występujące w klimacie tropikalnym pnącze wytwarza jadalne bulwy. Trochę jak ziemniak, ale o wiele większe! W zależności od gatunku jedna bulwa może ważyć od kilku do kilkudziesięciu kilogramów. W wielu miejscach jams stanowi ważny element codziennej diety, np. w różnych krajach Afryki Zachodniej, choćby Ghanie i Nigerii, gdzie to pożywne i pyszne warzywo ma swoje święto.

Święto Nowych Jamsów przypada w różnym czasie, w zależności od tego, kiedy w danym miejscu kończy się pora deszczowa – od początku sierpnia do października. Wyznacza koniec poprzedniego, a początek kolejnego cyklu upraw. Ale ma znaczenie nie tylko rolnicze. Spaja lokalne społeczności (a obchodzi je wiele grup etnicznych), jest również afirmacją życia i radości. Choć niegdyś ściśle wiązało się z rodzimymi afrykańskimi religiami (istnieją mity mówiące o tych warzywach jako darach od bogów), to obecnie w uroczystościach uczestniczą również chrześcijanie czy muzułmanie. Stało się po prostu okazją do pamiętania o dawnych zwyczajach, podtrzymywania wspólnego dziedzictwa. Towa-

rzyszą mu rozmaite dodatkowe atrakcje, jak muzyka i śpiew, wesołe procesje, żywiołowe pokazy tańców, maskarady czy pokazy akrobatów. Świętują nie tylko społeczności rolnicze mieszkające we wsiach, lecz także osoby wywodzące się z poszczególnych grup etnicznych żyjące w miastach czy za granicą. W zabawie nie zapomina się o zmarłych przodkach – oddaje się im hołd. Składa się też podziękowania Bogu bądź bogom.

Dokładny przebieg uroczystości różni się w zależności od regionu. Istotnym elementem jest podanie potrawy z nowego plonu jamsów wodzowi wioski albo ważnemu przedstawicielowi danej społeczności. Potem zająć się mogą wszyscy inni. Kiedyś przed świętem nie było wolno jeść nowych zbiorów. Złamanie zakazu mogło spowodować nieszczęście. Dziś nie jest już to rygorystycznie przestrzegane.

Święto Środka Jesieni

Mówi się, że tej nocy księżyc w pełni wydaje się wyjątkowo duży i jasny. I rzeczywiście w swoim ruchu wokół Ziemi satelita znajduje się wówczas bardzo blisko naszej planety. To wyśmienity czas, by podziwiać, jak lśni na nocnym niebie, zjadając się przy tym księżycowymi ciasteczkami. Na srebrzystej tarczy można zaś wypatrywać bogini Chang'e oraz nefrytowego królika, który w Księżycowym Pałacu (nazywanym też Pałacem Rozległego Zimna) pomaga jej ucierać w moździerzku leki oraz eliksir nieśmiertelności.

To chińskie święto przypada 15. dnia 8. miesiąca księżycowego (według kalendarza gregoriańskiego w końcu września bądź na początku października). Liczy ponoć 3000 lat. Obchodzi się je, pod innymi nazwami i z miejscowymi różnicami, również m.in. w Japonii czy Wietnamie. Początkowo miało charakter dożynkowy i wiązało się z końcem okresu żniw, z czasem jednak ten aspekt się zatarł. Pełnię chętnie opiewali chińscy pisarze i poeci. Okrągły kształt, taki jak księżycowej tarczy, symbolizuje pojednanie oraz kompletność, zatem ten wieczór powinno się spędzić z najbliższymi: rodziną, przyja-

ciółmi czy też ukochanymi. Jeśli zaś takie „zjednoczenie” nie jest możliwe, patrzy się w niebo, pokrzepiając świadomością, że odlegli bliscy spoglądają na ten sam księżyc i również posyłają nam ciepłe myśli.

Tego wieczoru ludzie wychodzą podziwiać na ulicach i w parkach wystawy lampionów o najróżniejszych kolorach i kształtach. Zapalone wypuszcza się też w niebo. Nieodzowne są wspólna uczta oraz życzenia. Nie może zabraknąć specjalnych przysmaków: okrągłych owoców oraz przede wszystkim księżycowych ciasteczek. Domyślcie się, jaki mają kształt? Oczywiście taki jak księżyc w pełni! Ciastka są grube, ciężkie od nadzienia, u góry ozdobione charakterystycznym wzorem. Farsz zależy od regionu. Samo ciasto jest słodkie, zrobione z mąki, oleju i miodu bądź syropu, ale wypełnienia bywają najróżniejsze, w tym zupełnie wytrawne. Od pasty z czerwonej fasoli, owoców, mieszanek orzechów oraz nasion po szynkę czy solone żółtko kaczego jajka. Lu-

Chanuka

Nastają najkrótsze dni, kiedy ciemność zapada na dłużej. Wesoło pelgają płomyki świec, na oleju skwierczą racuchy, w domu rozbrzmiewają piękne pieśni, a na stole wirują drejdle. To Chanuka, nazywana też *Chag ha-Urim*, Świętem Świateł.

Według hebrajskiego kalendarza rozpoczyna się ono 25. dnia miesiąca *kislew*, a kończy 2. *tewet* (w kalendarzu gregoriańskim przeważnie wypada w grudniu). Upamiętnia opowieść o cudzie, który wydarzył się w starożytnej Judei. W II w. p.n.e. władzę na tych terenach sprawowała syryjsko-hellenistyczna dynastia Seleucydów, której władcy próbowali narzucić miejscowej ludności religię oraz kulturę grecką. Dużej części pobożnych Żydów to się nie podobało, szczególnie że spotykały ich okrutne prześladowania ze względu na wiarę. Czara goryczy się przelała, gdy król Antioch IV Epifanes zbezczeszczył Świątynię Jerozolimską, przekształcając ją w miejsce kultu greckiego boga Zeusa. Wybuchło powstanie zbrojne i żydowskim rebeliantom udało się pokonać

znakomicie wyszkoloną i znacznie liczniejszą armię Antiocha. Świątynia została odbita. Trzeba ją było jednak oczyścić z posągów obcych bogów. A nade wszystko w miejsce zrabowanej postawić nową menorę – siedmioramienny zdobny świecznik, którego blask symbolizuje obecność Boga.

W tamtych czasach w menorę nie wstawiano świec jak dzisiaj. Zamiast tulejek, w których je się mocuje, były za to lampki oliwne. Aby zapalić menorę, należało użyć oliwy – i to nie byle jakiej, ale poświęconej. W Świątyni znaleziono tylko dzbanuszek, z ilością, jakiej starcza zaledwie na dzień. Zdział się jednak wspomniany cud: oliwy wystarczyło na osiem dni potrzebnych do przygotowania nowej. W podniosłej atmosferze 25 *kislew* 165 r. p.n.e. na nowo poświęcono Świątynię – a w języku hebrajskim *chanuka* to właśnie inauguracja, poświęcenie.

Diwali

Indyjskie Diwali (inaczej określane Dipawali) nazywane jest także Świętem Światła. Towarzyszą mu blask płomyków dziesiątek glinianych oliwnych lampek, przygotowywanie dekoracji *rangoli* i... radosne zamieszanie. Symbolizuje zwycięstwo światła nad ciemnością oraz dobra nad złem, a taką ważką okoliczność ludzie lubią uczcić z przytupem. Wybuchają więc fajerwerki i petardy, które w największych miastach zmieniają się w istną kano-nadę, więc mało kto może zasnąć. A tłumy bawią się razem na ulicach.

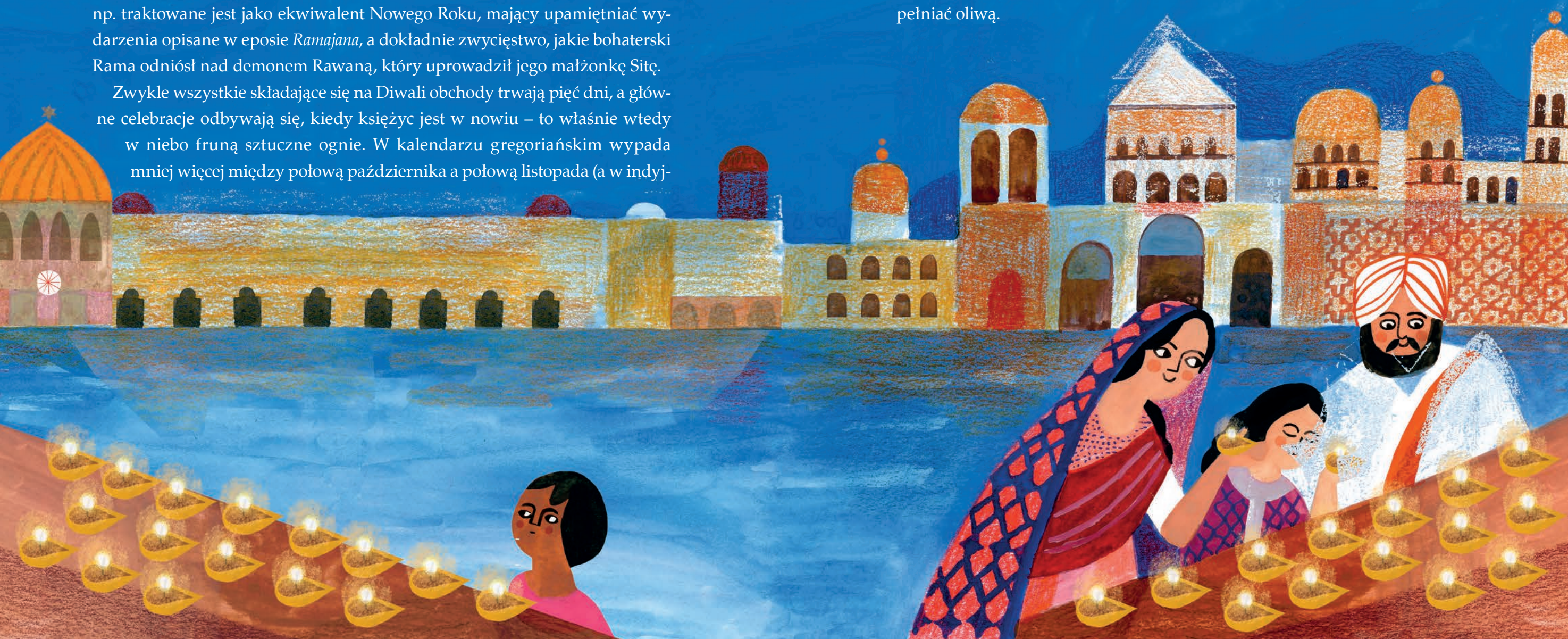

Na ogół poświęcone jest też Lakszmi, bogini obfitości i urodzaju. To święto hinduistyczne obchodzone w całych Indiach, ale w poszczególnych regionach zwyczaje czy związane z nim wierzenia się różnią. Na północy np. traktowane jest jako ekwiwalent Nowego Roku, mający upamiętniać wydarzenia opisane w eposie *Ramajana*, a dokładnie zwycięstwo, jakie bohater Rama odniósł nad demonem Rawaną, który uprowadził jego małżonkę Sitę.

Zwykle wszystkie składające się na Diwali obchody trwają pięć dni, a główne celebracje odbywają się, kiedy księżyc jest w nowiu – to właśnie wtedy w niebo fruną sztuczne ognie. W kalendarzu gregoriańskim wypada mniej więcej między połową października a połową listopada (a w indyj-

skim – na przełomie miesięcy *aświn* i *kartik*). Przygotowując się do święta, ludzie intensywnie sprzątają domy, a także robią zakupy: nowych ubrań, słodyczy czy dekoracji. Okres świąteczny to czas rodzinnych wizyt i drobnych upominków oraz nieodzownie – wspólnego ucztowania.

Diwali oznacza zakończenie czasu letnich żniw, a początek zimy. To najdłuższa, najciemniejsza noc. Stąd konieczność jej rozświetlenia. Tradycyjne dekoracyjne lampki o wydłużonym łezkowatym kształcie nazywają się *dija*. Wykonane są z gliny, napelnia się je roztopionym masłem klarowanym bądź olejem roślinnym (np. lnianym), w którym zanurza się knot. Współcześnie korzysta się także z gotowych ozdobnych lampioników, których nie trzeba wypełniać oliwą.

© Copyright by Wydawnictwo „Nasza Księgarnia”, Warszawa 2023

Text © copyright by Joanna Kończak, 2023

Illustrations © copyright by Ewa Poklewska-Kozięłło, 2023

Ilustracje, projekt okładki, wyklejki i stron tytułowych *Ewa Poklewska-Kozięłło*
Konsultacja merytoryczna *Regina Gromacka (święta żydowskie), Weronika Rokicka (święta indyjskie), Anna Słowik (święta irańskie i muzułmańskie), Magdalena Stoszek-Deng (święta chińskie).*

 Wydawnictwo
NASZA KSIĘGARNIA
www.naszaksiegarnia.pl

05-075 Warszawa-Wesoła, ul. Apteczna 6
e-mail: naszaksiegarnia@nk.com.pl
tel. 22 643 93 89

Sprzedaż wysyłkowa: tel. 22 641 56 32
e-mail: sklep.wysylkowy@nk.com.pl
www.nk.com.pl

Redaktor prowadząca *Katarzyna Piętka*
Redakcja *Zuzanna Hertig*
Korekta *Agnieszka Rychlewicz*
Skład, redakcja techniczna *Joanna Piotrowska*

ISBN: 978-83-10-13723-4

PRINTED IN POLAND

Wydawnictwo „Nasza Księgarnia”, Warszawa 2023 r.

Wydanie pierwsze

Druk: Drukarnia LEYKO Sp. z o.o., Kraków

